

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Budżetu i Finansów

KBF.410.005.02.2021

Pani
Iwona Duda
Prezes Zarządu
Alior Bank S.A.
ul. Łopuszańska 38D
02-232 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/011 – Realizacja zadań antykryzysowych przez banki

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Alior Bank S.A. w Warszawie, ul. Łopuszańska 38D, 02-232 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Iwona Duda, Prezes Zarządu Alior Banku S.A., od 12 maja 2020 r. kierowała pracami Zarządu Banku, od 4 marca 2021 r. powołana na stanowisko Prezes Zarządu W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił Krzysztof Bachta, który od 17 października 2018 r. kierował pracami Zarządu, od 27 lutego 2019 r. do 12 maja 2020 r. był Prezesem Zarządu
Zakres przedmiotowy kontroli	Wdrażanie instrumentów wsparcia klientów banku oferowanych w związku z epidemią COVID-19 i rezultaty udzielonej pomocy
Okres objęty kontrolą	Od początku 2020 r. do I połowy 2021 r. oraz rok 2019 w odniesieniu do danych o instrumentach oferowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego udostępnianych przez Alior Bank S.A., a także lata wcześniejsze w odniesieniu do umów zawartych pomiędzy tymi bankami
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Budżetu i Finansów
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Ewa Trzeźniewska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KBF/51/2021 z 21 września 2021 r.2. Jacek Cywiński, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 49/KBF/2021 z 21 września 2021 r.3. Marek Sikorski, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr KBF/54/2021 z 31 maja 2021 r.

(akta kontroli str.2-7)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie obsługę i wdrażanie przez Alior Bank S.A. w Warszawie (dalej: Bank) instrumentów wsparcia przedsiębiorców oferowanych w związku z epidemią COVID-19.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Alior Bank S.A., zawierając z klientami umowy kredytów objętych preferencyjnymi gwarancjami Banku Gospodarstwa Krajowego (dalej także: BGK), przestrzegał warunków i procedur wynikających z umów podpisanych z BGK. Bank realizował zadania związane z obsługą wniosków o wypłatę subwencji przez Polski Fundusz Rozwoju oraz udzielał klientom ustawowego i dobrowolnego zawieszenia wykonania umowy o kredyt.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Wdrażanie instrumentów wsparcia klientów banku oferowanych w związku z epidemią COVID-19 i rezultaty udzielonej pomocy

Opis stanu
faktycznego

1.1. Kredyty udzielone z gwarancjami Banku Gospodarstwa Krajowego

Alior Bank S.A., na podstawie umów zawartych z Bankiem Gospodarstwa Krajowego, jako bank współpracujący udzielał kredytów objętych gwarancjami Banku Gospodarstwa Krajowego stanowiącymi elementy pakietu pomocy BGK dla przedsiębiorców dotkniętych epidemią COVID-19. Zasady korzystania przez Alior Bank S.A. z gwarancji BGK zostały uregulowane w umowach zawartych w latach 2013-2020 pomiędzy tymi bankami. Umowy te obejmowały osiem produktów udostępniających portfelowe linie gwarancyjne BGK³.

W związku z udostępnieniem przez BGK pakietu pomocy dla przedsiębiorców Bank w okresie od 9 kwietnia 2020 r. do 7 stycznia 2021 r. aneksował wcześniej zawarte umowy z BGK, w których zostały uwzględnione preferencyjne elementy pakietu pomocy BGK⁴. Preferencyjne warunki gwarancji oferowanych przez BGK polegały, w zależności od programu, na obniżeniu lub rezygnacji z pobierania opłat prowizyjnych, zawieszeniu lub wydłużeniu terminu spłat kredytów objętych gwarancją, zwiększeniu procentowej wartości kredytu możliwej do objęcia gwarancją i rezygnacji z żądania przedkładania niektórych dokumentów w przypadku wnioskowania o kredyt z gwarancją BGK.

Alior Bank S.A. z produktów pakietu pomocy BGK dla przedsiębiorców dotkniętych skutkami COVID-19 nie oferował między innymi dopłat do oprocentowania kredytów finansowanych z zarządzanego przez BGK Funduszu Dopłat do Oprocentowania (dalej także: FDO). Bank nie podpisał z BGK umowy na udostępnienie tego

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Gwarancje z: Funduszu Gwarancyjnego wsparcia innowacyjnych przedsiębiorstw w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój – Biznesmax (FG POIR), portfelowej linii gwarancyjnej BGK z gwarancją udzieloną przez Europejski Fundusz Inwestycyjny w ramach programu COSME (PLG-COSME), portfelowej linii gwarancyjnej z Funduszu Gwarancji Płynnościowych (PLG-FGP), portfelowej linii gwarancyjnej z Funduszu Gwarancji Rolnych (FGR), portfelowej linii gwarancyjnej de minimis, portfelowej linii gwarancyjnej BGK z regwarancją udzielaną przez Europejski Fundusz Inwestycyjny w ramach programu Kreatywna Europa, portfelowej linii gwarancyjnej factoringu w ramach Funduszu Gwarancji Płynnościowych, portfelowej linii gwarancyjnej de minimis w ramach Krajowego Funduszu Gwarancyjnego (PLG-KFG).

⁴ Zmiany dokonane w umowach poprzez aneksy wprowadzono do stosowania przez właściwe jednostki organizacyjne Banku uchwałami Zarządu Banku.

produktu ze względu na znikome zainteresowanie nim ze strony klientów. Niezbędnym elementem wprowadzenia do oferty Banku dopłat do oprocentowania, możliwych do uzyskania z Funduszu Dopłat do Oprocentowania, było przygotowanie rozwiązań technicznych w systemie centralnym Banku, co byłoby procesem skomplikowanym i długotrwałym, zwłaszcza w sytuacji, gdy pierwotny termin obowiązywania programu przewidywał możliwość wnioskowania przez klientów o dopłaty z FDO do końca 2020 r.

(akta kontroli str. 10-26, 36, 50, 66-67)

W okresie objętym kontrolą NIK potencjalni kredytobiorcy złożyli do Banku łącznie 25 782 wniosków o udzielenie kredytów i pożyczek z gwarancjami, z czego 8108 wniosków zostało przez Bank zweryfikowanych negatywnie, w szczególności weryfikacja negatywna (4420) dotyczyła przedsiębiorców z branż: handel, transport i produkcja metalowych wyrobów gotowych. Podstawowymi przyczynami negatywnej weryfikacji wniosków były m.in.: ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej wskazująca na istnienie przesłanek określających brak perspektywy możliwości obsługi zadłużenia w przyszłości, brak przesłanek wskazujących na przejściowe zagrożenie utraty płynności finansowej wywołanej epidemią COVID-19, brak możliwości przyjęcia zabezpieczenia w postaci gwarancji BGK jako szczególnej formy zabezpieczenia, jak również negatywna weryfikacja w bazach wewnętrznych i zewnętrznych.

(akta kontroli str.36, 72)

Alior Bank S.A. zawarł z 10 162 podmiotami 12 067 nowych umów kredytów i pożyczek z preferencyjnymi gwarancjami BGK na nowych warunkach zaproponowanych w związku z epidemią COVID-19⁵. Z zawartych nowych umów kredytów i pożyczek 10 576 umów, tj. 87,6%, objęto gwarancjami w ramach Portfelowej linii gwarancyjnej de minimis KFG (COVID), z kolei 1338 umowy (11,1%) zostały objęte gwarancjami w ramach Portfelowej linii gwarancyjnej BGK z regwarancją udzieloną przez Europejski Fundusz Inwestycyjny w ramach programu COSME. Pozostałymi 153 umowami kredytów i pożyczek objęto: gwarancją w ramach Portfelowej linii gwarancyjnej PLG FGP (COVID) – 111 umów, gwarancją w ramach Portfelowej linii gwarancyjnej FG POIR (Biznes Max) COVID – 37 umów, gwarancją w ramach Portfelowej linii gwarancyjnej FGR (COVID) – cztery umowy, gwarancją w ramach Portfelowej linii gwarancyjnej BGK z regwarancją udzieloną przez Europejski Fundusz Inwestycyjny w ramach programu Kreatywna Europa (COVID) – jedna umowa.

Łączna kwota zawartych 12 067 nowych umów kredytów i pożyczek z preferencyjnymi gwarancjami BGK wyniosła 5320,4 mln zł, a kwota gwarancji BGK, którymi objęto te umowy i pożyczki, wyniosła 4171,4 mln zł, tj. 78,4% wartości zawartych umów.

Łączna kwota gwarancji udzielonych przez BGK w ramach nowych umów z Portfelowej linii gwarancyjnej de minimis KFG (COVID) wyniosła 2900 mln zł, którą objęto umowy kredytowe i pożyczki na kwotę 3717,5 mln zł., a w ramach Portfelowej linii gwarancyjnej PLG-FGP (COVID) łączna kwota udzielonych gwarancji BGK wyniosła 997 mln zł, dla zawartych umów kredytowych i pożyczek na kwotę 1254,1 mln zł. Wartość pozostałych gwarancji⁶ BGK wyniosła 274,4 mln zł, którymi objęto kredyty i pożyczki udzielone na 348,8 mln zł.

⁵ Dane dotyczą nowych umów i nie obejmują aneksów sporządzonych do wcześniej zawartych umów.

⁶ W ramach Portfelowej linii gwarancyjnej FG POIR (Biznes Max) COVID, Portfelowej linii gwarancyjnej BGK z regwarancją udzieloną przez Europejski Fundusz Inwestycyjny w ramach programu COSME, Portfelowej

Z oferowanych przez Bank nowych instrumentów wsparcia udostępnionych przez BGK skorzystało 8980 nowych podmiotów⁷, z czego najwięcej z branż handel, transport i produkcja metalowych wyrobów gotowych (łącznie 7849 przedsiębiorców, tj. 87,4%). Według wiedzy posiadanej przez Bank oferowane instrumenty umożliwiały regulowanie bieżących zobowiązań w przypadku ograniczonych środków finansowych uzyskiwanych z przyczyn zmniejszenia aktywności zawodowej spowodowanej epidemią COVID-19. W związku z tym przedsiębiorcy mogli pozyskać dodatkowe środki finansowe, niezbędne do regulowania bieżących zobowiązań i wypłat wynagrodzeń pracownikom. Jednocześnie klienci biznesowi ubiegający się o finansowanie w Banku, którzy w ocenie Banku posiadali zdolność kredytową, dzięki oferowanym gwarancjom BGK na zasadach wprowadzonych na czas epidemii COVID-19 mogli przedstawić odpowiednie zabezpieczenie przyszłej ekspozycji kredytowej. Objęcie kredytu rozwiązaniami przygotowanymi przez BGK minimalizowało koszty obsługi zobowiązania, m.in. poprzez zwolnienie klientów z opłaty za udzielenie gwarancji de minimis.

(akta kontroli str.36, 73-74)

W trakcie kontroli zbadano osiem losowo wybranych postępowań dotyczących gwarancji de minimis (trzy umowy kredytowe), gwarancji spłaty kredytu z regwarancją udzielaną przez Europejski Fundusz Inwestycyjny w ramach programu COSME (jedna umowa kredytowa i jedna odmowa udzielenia kredytu), gwarancji spłaty kredytu w ramach portfelowej linii gwarancyjnych PLG FGP, gwarancji spłaty kredytu z regwarancją udzielaną przez Europejski Fundusz Inwestycyjny w ramach programu Kreatywna Europa oraz gwarancji spłaty limitu faktoringowego w ramach portfelowej linii gwarancyjnej LFG FGP. Przedsiębiorcy, których dokumentację badano w ramach ww. postępowań, posiadali zdolność kredytową zweryfikowaną przez Bank, o której mowa w art. 70 ust. 1 ustawy Prawo bankowe⁸. Bank udzielał kredytów i zabezpieczał je gwarancjami BGK zgodnie z warunkami określonymi w umowach portfelowych linii gwarancyjnych BGK. W okresie objętym kontrolą BGK nie dokonał żadnej wypłaty dla Alior Banku S.A. z tytułu gwarancji kredytu udzielonej na preferencyjnych warunkach w związku z epidemią COVID-19.

(akta kontroli str. 59-60, 81-85)

1.2. Obsługa wniosków przedsiębiorców o udzielenie wsparcia przez Polski Fundusz Rozwoju

Na podstawie umowy zawartej w dniu 28 kwietnia 2020 r. z Polskim Funduszem Rozwoju (dalej: PFR) Bank realizował zadania m.in. w zakresie przyjmowania i weryfikacji prawidłowości wypełnienia i złożenia wniosków przedsiębiorców o przyznanie subwencji. Bank pełnił rolę pośrednika⁹ pomiędzy przedsiębiorcami wnioskującymi o przyznanie subwencji finansowej a Polskim Funduszem Rozwoju. Czynności Banku polegały na pozyskaniu dokumentów i oświadczeń od Klientów ubiegających się o instrumenty pomocowe. Po zebraniu wymaganych przez PFR dokumentów Bank przekazywał zgromadzoną dokumentację w celu wydania decyzji

linii gwarancyjnej FGR (COVID), Portfelowej linii gwarancyjnej BGK z regwarancją udzieloną przez Europejski Fundusz Inwestycyjny i programu Kreatywna Europa (COVID).

⁷ Podmioty, które w 2019 r. i w 2020 r. przed rozpoczęciem epidemii COVID-19 nie korzystały z oferty Alior Banku S.A.

⁸ Dz. U. 2020 r. poz. 1896, ze zm.

⁹ PFR zlecił Bankowi pośrednictwo w zawieraniu z beneficjentami, w imieniu i na rzecz PFR, Umów Subwencji Finansowej oraz wykonywanie innych czynności faktycznych i prawnych związanych z Dokumentami Finansowania Programowego, w tym w szczególności dokonywania rozliczeń Subwencji Finansowej. W tym celu PFR udzielił Bankowi stosownego pełnomocnictwa.

o przyznaniu lub odmowie wypłaty subwencji. PFR przekazywał Bankowi informację zwrotną o wyniku przeprowadzonej analizy. W przypadku pozytywnej weryfikacji podmiotu wnioskującego Bank jako reprezentant PFR podpisywał umowę o subwencję finansową, a w przypadku negatywnej decyzji – informował o odmowie udzielenia subwencji. Po podpisaniu umowy, o której mowa wyżej, PFR przekazywał środki na rachunek bankowy klienta.

W ramach Tarczy Finansowej PFR 1.0¹⁰ przedsiębiorcy złożyli 18 871 wniosków, z czego 16 527 na kwotę 2661,3 mln zł zostało rozpatrzonych pozytywnie, a 2344, tj. 12,4%, negatywnie. W ramach Tarczy Finansowej PFR 2.0¹¹ złożono 3996 wniosków, z czego 2483 na kwotę 406,7 mln zł zostało rozpatrzonych pozytywnie, a 1513, tj. 37,9%, negatywnie.

(akta kontroli str. 44, 68, 141-171)

1.3. Zawieszenie spłat kredytu

Alior Bank S.A. udostępniał klientom dobrowolnie wprowadzone do swojej oferty pozaustawowe zawieszenie spłat kredytu, jak również zawieszenie umowy o kredyt przewidziane w art. 31fa ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych¹². Pozaustawowe zawieszenie spłat rat w odniesieniu do pożyczki gotówkowej, kredytu ratalnego i kredytu hipotecznego dostępne były w dwóch rozwiązaniach, tj. odroczenie płatności raty kapitałowo-odsetkowej na okres trzech miesięcy lub odroczenie płatności części kapitałowej na okres sześciu miesięcy. W przypadku braku możliwości skorzystania z tego rozwiązania Klient był informowany o możliwości wnioskowania o standardową restrukturyzację kredytu.

(akta kontroli str.61-62, 65-66)

Zgodnie z wyżej wymienionym art. 31fa ust. 8 cytowanej ustawy w okresie zawieszenia wykonywania umowy kredytobiorca nie był zobowiązany do dokonywania płatności wynikających z umowy, z wyjątkiem opłat z tytułu ubezpieczeń powiązanych z umowami. W kontroli ustalono, że wbrew obowiązującym przepisom naliczono odsetki i opłaty w ustawowych zawieszeniach spłat. Dyrektor Departamentu Zgodności Regulacji w wyjaśnieniach podała, że w 133 przypadkach Bank naliczył opłaty z tytułu ubezpieczeń kredytów będących integralną częścią zawartych z Bankiem umów, w 2062 przypadkach dotyczących zaokrągleń systemowych poniżej 0,01 gr przy parametryzacji części ustawowego zawieszenia spłat i wgrzywaniu do systemu korekt z tym związanych pojawiły się niewielkie (poniżej grosza) zmiany wartości odsetek. Wynikało to z funkcjonalności systemu centralnego oraz używanego przez system sposobu zaokrągleń i precyzji wyliczania danych. Ponadto 322 przypadki dotyczyły nienależnie pobranych odsetek lub opłat i będą podlegać korekcie oraz zwrotowi dla Klienta. We wszystkich wskazanych sprawach stwierdzono pomyłki związane z niepoprawną parametryzacją całości lub części zawieszenia umowy. Najczęstszy błąd wynikał ze skrócenia zawieszenia umowy o jeden dzień, co powodowało naliczenie w systemie dodatkowych odsetek umownych. Ponadto Dyrektor wyjaśniła, że dla

¹⁰ Program rządowy – Tarcza Finansowa Polskiego Funduszu Rozwoju dla małych i średnich firm, o którym mowa w art. 21a ust.1 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o systemie instytucji rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1010). Rada Ministrów powierzyła PFR S.A. realizację tego Programu uchwałą nr 50/2020 z dnia 27 kwietnia 2020 r.

¹¹ Program rządowy – Tarcza Finansowa Polskiego Funduszu Rozwoju dla mikro, małych i średnich firm, o którym mowa w art.21a ust. 1 ustawy o systemie instytucji rozwoju. Rada Ministrów powierzyła PFR S.A. realizację tego Programu uchwałą nr 2/2021 z dnia 5 stycznia 2021 r.

¹² Dz. U. z 2020 r. poz. 1842, ze zm.

10 umów wykryto brak zatrzymania naliczania odsetek na okres wykonywania ustawowego zawieszenia umowy kredytowej. Dla wszystkich tych klientów Dyrektor Departamentu Zgodności i Regulacji zadeklarowała, że skoryguje błędnie naliczone wartości najpóźniej do końca września 2021 r. W związku z popełnionymi błędami wdrożono kontrole funkcjonalne, które pozwolą uniknąć podobnych błędów w przyszłości.

(akta kontroli str. 39-41, 66-68)

W okresie objętym kontrolą Klienci Banku złożyli 56 skarg¹³. Największą grupę (39,3%) stanowiły skargi dotyczące prowizji BGK oraz skargi w związku z przyznaniem prawa do skorzystania z zawieszenia wykonania umowy, tzw. wakacji kredytowych (28,6%). Pozostałe skargi klientów dotyczyły realizacji dyspozycji, nieprawidłowości w procesie zawierania umów, opłat za nieterminową spłatę zobowiązania, wysokości prowizji za wcześniejszą spłatę, nieprawidłowości w procesie zawierania umowy. Bank nie uznał 31 skarg (55,4%) spośród wszystkich wniesionych, natomiast 17 skarg (30,4%) uznał w całości. Pozostałe skargi zostały uznane częściowo.

W przypadku klientów biznesowych zgłoszenia uznane za zasadne związane były z czasem ich procedowania, jakością procedowania wniosków oraz wdrażaniem aneksów kredytowych. Ponadto grupa skarg dotyczyła błędnego naliczenia odsetek i prowizji oraz korekt na rachunkach kredytowych i danych raportowanych w Biurze Informacji Kredytowej.

W odniesieniu do klientów indywidualnych najczęstsze występujące sytuacje to te, gdy po złożeniu wniosku o zwieszenie spłaty kredytu Klient przestawał płacić należne zobowiązanie wynikające z umowy kredytu, pomimo braku pozytywnej decyzji Banku w tej sprawie. Negatywne decyzje wynikały z niespełniania przez Klienta warunków wskazanych w „Warunkach uproszczonego wnioskowania o zmianę zasad spłaty zobowiązań kredytowych wobec Alior Bank S.A. w związku ze skutkami pandemii koronawirusa”, błędnego wypełnienia wniosku, braków formalnych w złożonym wniosku, zaległości z płatnościami wobec Banku, zagrażającymi, w opinii Banku, długoterminowej zdolności kredytowej, wcześniejszego skorzystania z zawieszenia spłaty kredytu na maksymalny okres, braku wystarczającej zdolności kredytowej.

(akta kontroli str. 86-126)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwagi i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się

¹³ Na podstawie bazy danych przekazanej przez Alior Bank S.A.

do dyrektora Departamentu Budżetu i Finansów Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, października 2021 r.

Kontrolerzy:
Jacek Cywiński
Główny specjalista kp.

.....
podpis

Marek Sikorski
Doradca ekonomiczny

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Budżetu i Finansów
Dyrektor
Stanisław Jarosz

.....
podpis